

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ควรจะเป็นในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ 2) การรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษา 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษา 4) การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 5) แนวทางการพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนแรก เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้สารสนเทศจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้คือแนวทางการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกระหว่างมิถุนายน-กันยายน 2550 ขั้นตอนที่สอง เป็นวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สุ่มจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 400 คน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลห้องสมุดจำนวน 201 คน จากโรงเรียน 67 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ระหว่าง 20 พฤษภาคม ถึง 31 กรกฎาคม 2551 สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติอย่างง่ายในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับตัวแปรเดียว ใช้ t-test และ one-way ANOVA สำหรับการวิเคราะห์ระดับสองตัวแปร และใช้การวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน การผันแปร และการจำแนกพหุระดับ สำหรับการวิเคราะห์ระดับหลายตัวแปร และขั้นตอนที่สาม เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญที่นำการรู้สารสนเทศสู่การปฏิบัติจริงจำนวน 12 คน โดยใช้ในการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดประชุมกลุ่ม ในวันที่ 1 มีนาคม 2552 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ผู้เชี่ยวชาญการรู้สารสนเทศส่วนใหญ่เห็นว่า การรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทยควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ 1) ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ นักเรียนควรสามารถรู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ กำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ ระบุแหล่งสารสนเทศที่ต้องการ ใช้กลยุทธ์การค้นสารสนเทศ และเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่เลือกไว้ได้ 2) ด้านการประเมินสารสนเทศที่ได้รับ นักเรียนควรสามารถวิเคราะห์สารสนเทศที่ได้รับ ให้ความเห็นและอธิบายสารสนเทศที่ได้รับ ประเมินความเกี่ยวข้องของสารสนเทศที่ได้รับ จัดกลุ่มสารสนเทศที่ได้รับ และระบุสารสนเทศที่ใช้ประโยชน์ได้ และ 3) ด้านการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ นักเรียนควรสามารถบูรณาการสารสนเทศที่ได้รับเข้ากับความรู้ของตน ใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหา นำเสนอผลจากสารสนเทศในรูปแบบที่เหมาะสม และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพได้

2) นักเรียนระดับประถมศึกษาประมาณ 50 % มีการรู้สารสนเทศในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีการรู้สารสนเทศด้านการประเมินสารสนเทศมากที่สุด (ร้อยละ 71.9) แต่มีการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศน้อยที่สุด (ร้อยละ 61.3)

สำหรับโครงสร้างการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย หลังวิเคราะห์ ปัจจัยพบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ 7 องค์ประกอบย่อย 2) ด้านการประเมินสารสนเทศ 6 องค์ประกอบย่อย และ 3) ด้านการนำสารสนเทศไปใช้ 5 องค์ประกอบย่อย

3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มี 9 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ผลการเรียนรู้ของนักเรียน 2) พฤติกรรมการใฝ่รู้ของนักเรียน 3) การจัดหาสื่อเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง 4) ความเข้าใจพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของครู 5) ขนาดของโรงเรียน 6) เขตที่ตั้งของโรงเรียน 7) แหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ในโรงเรียน 8) ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและครูผู้ดูแลห้องสมุด และ 9) อิทธิพลของสื่อมวลชนที่สนับสนุนการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้ตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถอธิบายการผันแปรของการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ร้อยละ 53.0 และได้รูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย เรียกว่า SFSM Model

4) การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูผู้ดูแลห้องสมุด มากถึงร้อยละ 90 ยังไม่เข้าใจความหมายของคำว่า "การรู้สารสนเทศ" และน้อยกว่าร้อยละ 40 ที่สอดคล้องกับทักษะการรู้สารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน 2) โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน และพบว่าเกือบครึ่งที่ยังไม่ได้สอนให้นักเรียนเข้าถึงสารสนเทศโดยใช้อินเทอร์เน็ตช่วยในการค้นคว้า 3) โรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 มีสื่อไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 40 มีการจัดหมวดหมู่หนังสือ โรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 20 มีเครื่องมือช่วยค้นและมีระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และโรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 5 มีครูผู้ดูแลห้องสมุดที่จบบรรณารักษ์โดยตรง 4) ผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าร้อยละ 85 เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดด้านอาคารสถานที่ มากกว่าการผลักดันการรู้สารสนเทศลงสู่การปฏิบัติจริงในระดับโรงเรียน และ 5) โรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ที่ครูผู้สอนและครูผู้ดูแลห้องสมุดร่วมมือกันในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การใช้ห้องสมุด และประเมินการสอนการใช้ห้องสมุด และโรงเรียนน้อยกว่าร้อยละ 30 ที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเคยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน

5) แนวทางการพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย เรียกว่า "SF2S Model" ประกอบด้วย 1) นักเรียน (Students) 2) ผู้ปกครอง (Families) 3) โรงเรียน (Schools) และ 4) สังคมหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Social Institutions)

The purposes of this research were 1) to determine the information literacy skills according to the information literacy experts' opinions, 2) to assess the information literacy capabilities of the primary school students 3) to examine the factors influencing their information literacy 4) to study the instruction management enhancing their information literacy, and 5) to develop guidelines for developing information literacy capabilities of the primary school students in Thailand. The research methodology included 3 phases. The first phase was a qualitative research. Its sample group comprised 15 information literacy experts selected from purposive sampling. The research tool was a guideline for in-depth interview. They were interviewed from June to September, 2007. The second phase was a survey research. Population for this research was the primary school students who were selected by multi-stage random sampling as the study sample for 400 students, and 201 administrators, teachers and librarians from 67 schools were interviewed from 20 May to 31 July 2008. The research data were analyzed by simple statistics for uni-variate analysis; t-test and one-way ANOVA for bi-variate analysis; and factor analysis, analysis of variance, and Multiple Classification Analysis for multi-variate analysis. The third stage was a qualitative research in which 12 experts were purposively selected. This sample group implemented the information literacy program in the primary schools. The data were collected in the sample group discussion held on 1 May, 2009. The findings were reported as follows:

1. Most of the information literacy experts revealed that the primary school students in Thailand had 3 information literacy skills. 1) Accessing the information: identifying the need for information; formulating questions based on information needs; specifying a variety of potential sources of information; developing and using successful strategies for locating information; accessing the information efficiently. 2) Evaluating the information: analyzing the received information; explaining the obtained information; evaluating related information needs; organizing information; and selecting appropriate information. 3) Using the information: integrating new information into one's own knowledge; using selected information to problem solving; producing information and ideas in appropriate formats; and using information ethically.

2. This study found that about 50% primary school students had information literacy at high level. The analysis of each literacy skill revealed that the students had evaluating skill at the highest level (71.9%), but accessing skill at the lowest level (61.3%).

For the standard structure of the information literacy for the primary school students in Thailand, the factor analysis found that there were 3 components and 18 subcomponents. It was consisted of 1) accessing the information with 7 subcomponents. 2) evaluating the information with 6 subcomponents and 3) using the information with 5 subcomponents.

3. There were 9 factors effecting information literacy of the primary school students: 1) students' grade point averages 2) paying attention to learning behavior of students 3) parents' acquisition of educational media 4) the teachers understanding for the national education act 5) sizes of the primary schools 6) location of the primary schools 7) resources in schools 8) the cooperation between teachers and librarians and 9) the influence of mass media that enhanced information literacy. These factors could explain the variation of information literacy of the primary school students at 53.0%. and all factors led to the factor model "SF2S" of the information literacy for the primary school students in Thailand.

4. The teaching and learning management of the primary schools hardly enhanced the students information literacy due to several reasons. First, more than 90% of the administrators, teachers, and librarians did not yet have clear understanding of the meaning of "information literacy," less than 40% of them integrated it in their instructions. Second, more than 80% of the schools did not have sufficient computers for students and nearly 50% of them did not teach students how to use the internet. Third, less than 50% of the schools had small collections of non-printed and electronic resources; and less than 40% of them classified and cataloged their collections; less than 20% of them had equipments for access and automatic library system; and less than 5% of them had the staffs who held library degrees. Fourth, more than 85% of the primary school educators realized the importance of and put the emphasis on developing physical structure of the libraries rather than the actual implementation of the students' information literacy. Fifth, in less than 50% of the schools, their teachers and librarians cooperatively planned and evaluated the library instruction; less than 30% of the schools cooperated with private and government agencies in reading promotion activities.

5) The research findings led to the proposed guidelines for developing the information literacy of the primary school students in Thailand as "SF2S Model"--- Students, Families, Schools, and Social Institutions.